

ECONOMISCHE TOESTANDEN IN DICHTVORM (1837 ?)

- 1 Wel gebuertje Nijckeberd
Wat zegt gij van dezen terd
Kond gij denken dat uw dromen
Zoo veel nieuws zou doen uitkomen
- 5 Kond gij denken dat Nieuport
Hier ook iets zoud brengen voord
Dat zij hun zouden beklagen
Niet dat zij te veele vragen
't Is slechts eene opmerking
- 10 Hoe 't al gaet in 's wereldsch Kring
Dit is langen tijd geweten
Dat de groot' de kleine eten
Wij verstreken tot het aes
Van die willen zijn de baes
- 15 Laet ons dit eens overleggen
End de naekte waarheid zeggen
Wie van ons heeft 't naerste recht
Dat hij klachten vooren legt
g'Hebt te vlugtig overwogen
- 20 Gij waerd te sterk opgetogen
Als wanneer gij schreef dat wij
Niet staen in hun lijtanij
Ik wil u daer in verschonen
En het tegendeel betonen
- 25 Van het Nieuports garnizoen
Heere wilt ons doch behoen
Van Veurne en haere dampen
Heer behoed ons van die rampen
Is dat niet van ouden tijd
- 30 In hun lijtanij gewijd
Maar als zij een plaets bekoomen
Zij voor onze steen niet schromen
Men ziet hun straet op straet neer
Maken van den grooten heer
- 35 Gij zegt ook wij zijn vergeten
Ik geloof gij zijt beseten
Ik weet wel wat gij gaet zeggen
Om uw voordeel te weerleggen
Veurne markt brengt rijkdom aen
- 40 Gaat gij willen doen verstaen
Dit is niet gelijk voor dezen
Onze markt komt nu te wezen
Als ik het nauwkeurig reek
Schier zoo arme als uwe kreek
- 45 Men koppt nu ten allen kanten
Dat gij zag hoe die kalanten
Loopen tegen tot de poort
Om te maken daer accoord
Gij en zoud alzoo niet spreken

50 Ook laed men in alle streken
 Ja : tot aen een kleine gragt
 Word het graen na bij gebracht
 Daer bij onze rijks-gebouwen
 Komt die maer eens wel aenschouwen
 55 Aenziet de gevangenis
 Beschouwt haer gesteltenis !
 De voorgevel en de kleuren
 Alles komt van een te scheuren
 Dak en gooten en plankijt
 60 't Raekt al zijn bestandsel kwijt
 Maer laet ons te saemen hopen
 Het zal nog wel aflopen
 Als al 't groote zal zijn gedaen
 Zullen zij hun oogen slaen
 65 Om ons stadjes iets te jonnen
 Zij hebben alreeds begonnen
 Met het leggen een gravee
 Van de eene na de ander stee
 Deligentien en voituren
 70 Zien wij nu door onze meuren
 Reizen met zoo vlugge vlijt
 Dat het volk niet heeft de tijd
 Om hun broekjen af te steken
 Zoo.. alweer hier niet te reken
 75 Op een centjen winst of baet
 Ten zij slete aen markt en straet
 Gij Nieuport hebt staeg soldaten
 Die al hunne duiten laten
 Want een garnizoen hoe klein
 80 Brengt voordeel aen het gemein
 Wij hebben dit ondervonden
 Zelfs in veel verscheide stonden
 Waer er volk en nering is
 Dit is zeker en gewis
 85 Laet ons dus als brave bueren
 Hulp en troost elkaar toesturen
 Dat aenhoudendheid en moed
 Tot ons eenig voordeel voed
 'k Zoud nog veel meer kommen zeggen
 90 Maer 'k wil dit ter zijden leggen
 Tot dat er nog nieuws uitkomt
 Of dat rijcke boer weer droomt
 (Want wij hebben nog gebueren)
 (En het kan geheel wel gebeuren)
 (Dat zij ook zo iet of wat)
 (Doen voor 't advertentieblad)
 'k En denke niet uit te spreken
 Zoo 'k u op de helft zou reken
 95 Dit komt zeven en achttien
 Voor elk een van uwe lien
 Vrinedje nu staet gij te kijken

Dat wij zoo veel boven prijcken
Tot behouden van den staet
100 Die ons zoo wel gaede slaet

(Transcriptie Bruno Stroobandt)

Dit rijmsel vonden we terug in de Stadsbibliotheek van Oostende in een bundel afkomstig van de Kamer van Rethorica van Veurne, Arm in de beurze en van zinnen jong. Naast een "Regelen, wetten en Beveelen der maatschappij van Rethorica van het jaar 1753" bevat de bundel een aantal met gedichten volgekrabbelde papieren, meestal zonder naam en niet gedateerd. De losse stukken die wel een datum dragen, gaan van 1814 tot 1853. Het belangrijkste dokument lijkt ons het reeds vermelde exemplaar van de "Regelen, wetten ende Beveelen;.."; in de bronnenopgave van F. De Potter en P. Borre (1) vinden we dit niet terug.

Vermeldenswaard nog is een fragment van een "Geschiedenis van Veurne en zijn bezonderhede" door Jan De Groote, dichtmeester van 1816 tot 1842. (2) Deze Jan De Groote was schaliedekker en loodgieter.

Het hieronder getranscribeerde gedicht is niet ondertekend. Het moet gedateerd worden omstreeks 1837; er is namelijk sprake over de aanleg van de steenweg Veurne-Nieuwpoort (regels 65-70), die in dat jaar gebeurde. (3)

Wat de inhoud betreft, het lijkt ons een antwoord op een aanval van Nieuwpoortse zijde. De tekst tussen haakjes was op het origineel geschrapt, maar laat vermoeden dat de aanleiding tot dit rijmsel een artikel was in "'t advertentieblad".

De thematiek is duidelijk : de toestand van Veurne zowel als van Nieuwpoort is verre van schitterend. Kan het Nieuwpoortse garniezoen vergeleken worden met de Veurnse dampen (regels 25-30) (4), dan zorgt het toch nog voor enige tering.

Met de Nieuwpoortse haven is het even slecht gesteld als met de Veurnse markt. De staat helpt de groten; daarom moeten de kleintjes mekaar niet aanvallen maar steunen.

Interessant is de opmerking dat de regels niet meer gerespekteerd worden. De handel wordt niet uitsluitend op de markt gedreven maar zowat overal; m.a.w. Veurne heeft zijn marktfunctie tegenover het onliggende verloren. Kan het stuk in combinatie met ruimere informatie bijdragen tot een schildering van de sfeer in de Ancien Régime-stad Veurne, toch is het op zich niet veel meer dan een leuk rijmsel. Dergelijke gewrochten, om de woorden van de rederijders zelf te gebruiken, vind je meer in dat bundel.

(1) POTTER, Frans de en BORRE, Pieter, Geschiedenis de Rederijderskamer van Veurne onder kenspreuk "Arm in de beurs en van zinnen jong". Gent, Annoot-Braeckman, 1870, 209 blz., pltn.

(2) POTTER, Frans De en BORRE, Pieter, o.c., blz. 188.

(3) SMET, Jos. De, Nieuwpoort in de Moderne Tijd, in Nieuwpoort. Pachten de Kupe, 5(1963), nr. 4-5, blz. 34.

(4) Over deze dampen lezen we in Coghlan's Belgium : It (Veurne) is situated on the canal from Ostend to Dunkirk, and surrounded by marshes, which render it unhealthy as a residence, and give its inhabitants a squalid an sickly appearance.

COGHLAN, Francis, A new guide to Belgium, London, Baily and co., 1837, blz. 354.

BRUNO STROOBANT